

Tidlig integrasjon av palliasjon

Stein Kaasa

Palliasjon er mer enn lindrende behandling av den døende pasienten. Det er en egen spesialitet for leger som arbeider både på sykehus og i kommunehelsetjenesten. Folk lever lenger i dag enn noen gang tidligere og pasienter med en kreftsykdom kan leve godt i flere år med sykdom. Dette gjelder også pasienter med kronisk hjertesykdom, lungesykdom og nevrologiske lidelser . Pasienter og pårørende forventer å bli tatt med, aktivt, i beslutning om behandling, pleie og omsorg (shared decision making and advanced care planning).

Den palliative kompetansen, fokus på pasienten med sykdommen, må være tilgjengelig i alle deler av behandlingsforløpene sammen med det sykdomsrelaterte fokuset – behandling av selve sykdommen. Dette er relevant både når pasienten får behandling med kurativ, livsforlengende og symptomlindrende mål, og ikke minst mot livets slutt. Det er vist i flere gode studier at palliative tilbud som blir gitt sammen med tumorrettet behandling kan forlenge livet , redusere plagsomme symptomer og psykisk stress, bedre den generelle livskvaliteten og gi også de nærmeste pårørende bedre livskvalitet.

Tilnærmingen må tilpasses den enkelte pasienten. De palliative tilbudene bør implementeres systematisk og forutsigbart. Dette kan sikres i klinisk praksis ved at man utvikler pasienttilpassede forløp som kombinerer både den sykdomssentrerte og pasientsentrerte (palliative) behandlingen.